

01 | 2019

-SOS-

MAGASINET

Utgitt av SOS-barnebyer

Morsdag
hele året

SIDE 12

Fadder-
møtet

SIDE 16

Vinn
SOS-hunden

SIDE 20

BLI MED TIL KOSOVO!

Barneomsorg i Europas bakgård

SIDE 4

**SOS
BARNEBYER**
Et trygt hjem for alle barn

INNHold 01 | 2019

Den viktigste jobben SIDE 4	 FOTO: NINA RUUD	Morsdag hele året SIDE 12	Stort og smått SIDE 20
Intervjuet SIDE 12			24 timer i Ukraina SIDE 22
Faddermøtet SIDE 16	Spørsmål og svar SIDE 16	Fotoreportasje: Latter og glede SIDE 17	Vinn SOS-bamsen SIDE 23

Av hensyn til personvernet er navnene til barna i artiklene i SOS-magasinet endret.

4

FAKTA OM ARV OG TESTAMENT

Testamentariske gaver er viktige bidrag til SOS-barnebyers arbeid med å gi barn omsorg, men visste du dette?

Bare ti prosent av oss i Norge skriver testament. 0,4 prosent gir testamentariske gaver til organisasjoner. 	 Ønsker du å tilgodese SOS-barnebyer, dekker vi kostnadene til advokathjelp.	Er du uten nær familie og skriver i testamentet at SOS-barnebyer skal foreta skifte, sørger våre erfarne bobehandlere for hele bobehandlingen.	SOS-barnebyer er fritatt for dokumentavgift og inntektsskatt, så hele arven kommer SOS-barnebyers arbeid til gode.
--	--	---	---

Har du spørsmål om arv og testament kontakt Ragnhild Aarnes, e-post: ragnhild.aarnes@sos-barnebyer.no, tlf 23 35 39 00.

@SOS_barnebyer

Følg oss på sosiale medier!

Ekstremvær og kulde i Hellas den siste tiden skaper store utfordringer for barna som bor i flyktningleiren Kara Tepe på Lesvos. Leder for SOS-barnebyer Hellas, George Protopapas, uttrykker stor bekymring for barna.

16. januar

Vi er glade for gjennomslag for hurtigbosetting av barn som kommer alene på flukt til Norge i ny regjering. Vi forventer at arbeidet kommer fort i gang.

16. januar

Å sørge for at barn vokser opp med omsorg og beskyttelse krever langsiktig investering og støtte.

1. januar

SOS-magasinet utgis av Stiftelsen SOS-barnebyer Norge. Mariboes gt. 13, PB 733 Sentrum, 0105 Oslo. E-post: sos@sos-barnebyer.no Telefon: 23 35 39 00

Ansvarlig redaktør: Bente Lier Redaktør: Kristin Stoltenberg Design og layout: Svoel Trykk: Color Print AS Opplag: 102 000 Forsidefoto: Morten Ødegaard Red. avsluttet: 23.01.2019

Kontonr.: 8380 08 73730 www.sos-barnebyer.no

Omslaget rundt magasinet er produsert med 85 prosent fornybar biobasert råvare. Dermed bevares miljøet gjennom lavere Co2-utslipp. Den er gjenbrukbar og 100 prosent resirkulerbar.

Spesialister i omsorg

Viste du at foreldre bysser barna i samme takt over hele verden? Rytmen på femti slag i minuttet er sannsynligvis like beroligende som den barnet kjente i mors liv.

Det er mye vi gjør automatisk som foreldre, blant annet fordi vi erfarte det i vår egen barndom. I SOS-barnebyer vet vi at god omsorg går i arv. God omsorg er grunnleggende for all utvikling. Det bygger samfunn og fjerner årsakene til mange av de utfordringene verden står overfor. Derfor er vi lidenskapelig opptatt av hvert barns utvikling og mestring i livet.

Vi styrker familier i krise så de selv kan ta vare på barna sine, og vi utvikler nye, trygge familier for barn som trenger det. I denne utgaven av SOS-magasinet tar vi deg med til Kosovo. Til våre fantastiske familierådgivere, som jobber med å løfte foreldre fra bunnløs fortvilelse og avmaktssfølelse. Familierådgiveren er den personen barn og voksne i SOS-barnebyers familieprogram stoler aller mest på. Og det er viktig. Rådgiverne skal ikke bare sørge for å dekke barnas fysiske behov – de skal endre tankesettet til foreldre som har gitt opp.

Barn trenger trygge voksne. De trenger voksne som står i ro i

FOTO: BJØRN-OWE HOLMBERG

avvisning, frustrasjon og fortvilelse. De trenger voksne som ser. Som er. Som favner. Forskning viser at stabilitet i de første barneårene er helt kritisk for barns selvfølelse, mentale helse og skoleprestasjoner. En god barndom legger også grunnlaget for at barna fungerer godt som voksne.

Det er vårt ansvar som voksne mennesker å være til stede for de barna som trenger oss, enten det er for barna i SOS-barnebyer, i nabolaget, eller andre steder. Tusen takk for at du er med oss. Med din innsats kan tusenvis av barn få en hverdag med nattaklem, faste måltider, plaster på såret og hjelp med leksene.

I SOS-barnebyer vet vi at god omsorg går i arv.

Bente Lier
GENERALSEKRETÆR

Hovedsamarbedspartnere:

Hovedbidragsyttere:

Bedriftspartnere:

FOTO: MORTEN ØDEGAARD

Tett oppfølging er en viktig del av suksessen til familieprogrammet. Familierådgiverne kjenner alle i familien, og Dusan og Dusan tar seg tid til å sparke fotball og en treveis stein-saks-papir med yngstemann.

Den viktigste jobben

Jobben er å løfte foreldre opp fra bunnløs fortvilelse og avmaktssfølelse. Familierådgiveren er den personen barn og voksne i SOS-barnebyers familieprogram i Pristina stoler aller mest på. I noen tilfeller den eneste de stoler hundre prosent på.

Tekst Torun W. Gilje

De er som familie. Jeg venter bare på at de skal gifte seg, så vi kan danse i bryllupene deres.

Natasha slår hendene sammen og ler varmt mot de to unge mennene som sitter i sofaen i familiens lille stue. Dusan og Dusan, ofte kalt *Dusanene* siden de ofte jobber i tospann, er familiens faste familierådgivere i SOS-barnebyer.

Natashas to jenter i nasjonaldrakter hun har sydd. Etter at den fingernemme moren fikk opplæring i søm gjennom familieprogrammet, kan hun spe på familiens sparsommelige inntekt med sømoppdrag.

Når håpløsheten tar overhånd

På grunn av 30 prosent arbeidsledighet – 60 prosent blant unge – er barnefattigdommen i Kosovo høy. 18 prosent av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. I mange familier er både boforhold og ernæring elendig. Mange foreldre opplever det daglige slitet for å dekke barnas behov som en kamp mot vindmøller. Etter hvert slutter mange å kjempe. Det spiller ingen rolle likevel. Derfor er familierådgivere som Dusanene og deres rolle så viktig. De skal ikke bare sørge for å dekke barnas fysiske behov – de skal endre tanke-settet til foreldre som har gitt opp.

Grønnsaker og kylling

Natasha, mannen hennes Bojan og deres fem barn bor i Gračanica, et serbisk område i utkanten av Pristina i Kosovo. Det er få jobber å søke på for dem som er blitt arbeidsledige. Familien var i en svært vanskelig situasjon da de ble med i familieprogrammet i 2016. I tillegg til psykososiale tilbud og oppfølging har de blant annet fått drivhus og starthjelp til å komme i gang med grønnsaksdyrking og kyllinger. Natasha er flink med håndarbeid og har fått en symaskin og ekstra opplæring slik at hun kan tjene penger på å sy. Familien får klær, mat

FOTO: MORTEN ØDEGAARD

Natasha og Bojan har jevnlig besøk av sine familierådgivere. I tillegg til rent praktisk og materiell støtte, er samtaler og veiledning en viktig del av tiltakene.

► og skolemateriell gjennom donasjoner til SOS-barnebyer.

Bygger tillit

Dusanene vet hva som er og har vært familiens utfordringer og slit. Når de kommer, blir de hilst velkommen som gamle venner. – Dette oppriktige og mellommenneskelig likeverdige forholdet mellom familie og familierådgivere er vanlig i SOS-familieprogrammet, forklarer Ora Bytyçi, leder for SOS-barnebyers program i Pristina. De jobber mye med å bygge tillit og skape en god og trygg relasjon, sier hun.

- Familierådgiveren er den personen familiene stoler aller mest på. I noen tilfeller den eneste de stoler hundre prosent på. De blir nesten som en del av familien og vet etter hvert alt det er å vite. De blir ofte en veldig viktig person for familien og jobbtelefonen deres kan ringe ganske mye, sier Ora.

Nøkkel til suksess

Familierådgiver Donika, som jobber i et kosovoalbansk område, bekrefter at

FOTO: KATERINA ILIEVSKA

– Barn som har en svært vanskelig livssituasjon, vil mest sannsynlig ikke lære stort på skolen, forklarer Ora Bytyçi, leder for SOS-barnebyers program i Pristina.

det tette og stabile forholdet mellom familie og støtteapparat er en viktig nøkkel til familieprogrammets suksess. Hun har ansvar for plan, opplegg og oppfølging av rundt 17 familier.

En av dem er Liridona, hennes mann og tre barn. Da de kom inn i familieprogrammet, var den yngste sønnen nyfødt. Både Liridona og mannen fikk skolegangen ødelagt av krigen. Den høye arbeidsledigheten gjorde

det vanskelig å få endene til å møtes. Når Liridona satte følelsene til side og tenkte praktisk, ble det eneste rette å gi det minste barnet fra seg. Bare slik kunne hun og mannen sørge for at alle de tre barna fikk det de trengte for å overleve. En løsning født av mangel på håp og erfaring om at noe kunne endre en for dem håpløs situasjon. De hadde heller ikke så stor tiltro til SOS-barnebyer og Donika.

– Jeg tror det tok bortimot ett år før de følte seg helt trygge på meg. Et sterkt tillitsforhold mellom meg og familiene jeg jobber med, er helt nødvendig. De må kunne stole på at jeg stiller opp og er hundre prosent på deres side. Og jeg må få dem til å forstå at de også kan stole på meg når jeg sier at de har mulighet til å skape endring for seg og barna sine, sier Donika.

Noen som lytter og forstår

Familien er fortsatt sammen. Liridona ga ikke bort babyen sin. Familien leier to rom og kjøkken i et lite murhus. Mannen har fått yrkesopplæring og tar

– Familierådgiveren er den personen familiene stoler aller mest på. I noen tilfeller den eneste de stoler hundre prosent på. De blir nesten som en del av familien og vet etter hvert alt det er å vite.

Ora Bytyçi

alle jobber han kan få. Likevel er det ikke mye igjen når husleien er betalt. De har akkurat kjøpt en ny vedovn til stua til 800 kroner – på avbetaling.

De fleste av familierådgiverne har sosionombakgrunn, eller de er psykologer, og noen har en helt annen faglig bakgrunn. De viktigste egenskapene er kanskje uansett empati og tålmodighet. I tillegg til de praktiske og konkrete tiltakene i hver familie, er det å bli lyttet til av noen som forstår og anerkjenner at de har det vanskelig, av stor betydning. Det er tydelig i relasjonen mellom Donika og Liridona. På hjemmebesøk setter de to kvinnene seg raskt ned og snakker fortrolig. Familierådgiverne har månedlige faste besøk hos familiene, men de voksne kan når som helst stikke innom kontoret for en prat. Liridona gjør det ukentlig.

Ingen one-size-fits-all-pakke

SOS-barnebyer i Kosovo har base i fire ulike deler av Pristina og omegn og støtter 177 familier. Gjennom ►

FOTO: MORTEN ØDEGAARD

Elizas vendepunkt

Eliza (8) kommer fra en stor søskenflokk. Da familien ble med i SOS-familieprogrammet i Pristina, var faren arbeidsledig – boforholdene deres var elendige og måltidene bestod like ofte av te med sukker som ordentlig mat.

Nå er situasjonen bedre. Far har jobb, de bor og spiser mer og sunnere. Og ikke minst kunne Eliza, som det

første av barna i familien, begynne i barnehage. Det ble et vendepunkt for Eliza som da ikke eide en eneste leke. I barnehagen var det leker og aktiviteter, både morsomme og nyttige. Det hun lærte i barnehagen ga et godt grunnlag da hun begynte på skolen. Familien får fremdeles støtte, blant annet til skolebøker og skolemateriell.

FOTO: KATERINA ILIEVSKA

Veien ut av motløsheten

– Drømmen er å kunne kjøpe nabotomten og sette opp et hus. Skrekken er å måtte flytte tilbake til det gamle huset, uten kjøkken og bad. Det vil være en katastrofe, sier Erxhan (29), og titter bort på de to guttene sine.

Sønnene Keomi (6) og Ehra (4) leker gjemsel rundt en gammel bil som står på gårdsplassen utenfor huset de bor i. Innen sommeren må de flytte ut.

Keomi kommer bort for å vise frem både mattebok og skrivebok. Sirlige rader med bokstaver og tall er kommentert med smilefjes. Det er viktig med skolegang påpeker mamma Hamide (29), selv om den økonomiske situasjonen i landet gjør det vanskelig å få jobb. Uten skole er det i

hvert fall ikke noe håp. Erxhan følger opp leksene. Han er opptatt av at barna skal lære å forstå det de lærer, og ikke bare pugge og lære utenat.

Han er en oppmerksom far. Det var han ikke før familien kom i kontakt med SOS-barnebyer. Da var han bare motløs. Til å begynne med så han ikke noe poeng i å bli med på yrkesopplæring. Jobber fantes jo ikke uansett. Det tok tid og mange samtaler før han klarte å tro på at det faktisk var mulig å endre på situasjonen for familien. Han er nå snekker og tar alle oppdrag han kan, likevel er et nytt hus et stykke unna. Men de har mat nok og barna går på skole. Og utenfor porten til gårdsplassen har han satt opp et skilt: «Kjør forsiktig, barn leker».

Når huset er en ruin

En ruin av mur og betong, uten varme eller innlagt vann var Murats hjem frem til han var fem år.

Ingen isolering. Når det regnet, rant vannet rett inn. Gulvteppene på stua, som også var soverom, var fuktige. På kjøkkengulvet var det vannpytter. Taket bulte som en mørk, vannfylt hengekøye. Alt var fuktig, selv luften var våt og rå, og alle barna hadde store luftveislager.

På vinterstid med minusgrader må det å legge seg til å sove der ha vært verre enn å sove ute. Murat og hans to søsken var blant Pristinas mange barn som vokser opp i ren og skjær fattigdom.

Livet snur

Med hjelp fra SOS-barnebyer fikk familien flytte til en kommunal bolig, med vann i springen, en dør som kan låses, eget soverom til barna hvor det er tørt og varmt. Barna er ikke lenger syke hele tiden, de spiser mye bedre og skolearbeidet går bra. Yrkesopplæring og litt verktøy har gjort det mulig for pappa Imir å tjene nok til å forsørge familien. Murat trives på skolen, og mamma er soleklar på at lekser skal prioriteres.

– Utdanningen er fremtiden, jeg vil ikke at de skal ende opp som meg uten mer enn grunnskolen, sier hun.

► familieprogrammet styrkes godt foreldreskap, utdanning, yrkesveiledning, god helse og tilgang til helsetjenester, samt pedagogisk og psykososial støtte.

– Vi jobber individuelt med hver familie og de ulike familiemedlemmene. For selv om mange av utfordringene er de samme, er mennesker forskjellige. De har ulike utgangspunkt og ulik personlighet. Vi jobber sammen med dem og kommer frem til løsninger sammen i stedet for en ferdig one-size-fits-all-pakke. Det øker sjansene for å lykkes, sier Ora.

Familieprogrammet som bro

SOS-barnebyer finansierer ikke selv alle familiens behov.

– Vi kan ikke gi noen et nytt hus, men vi hjelper dem med søknadsprosessen slik at de kan få kommunal bolig. Mange foreldre er ikke klar over hvilke helsetjenester de faktisk har tilgang til, vi forklarer hva de har krav på og hvordan de skal gå frem. Vi søker etter og finner samarbeidspartnere som kan dekke ulike behov for familiene, som klær, mat, skolemateriell og opplæring.

Trygghet i foreldrerollen

Voksne som ikke vet hvor de skal få penger til det neste måltidet fra, som er redde for at de skal bli kastet ut av boligen, som ser at de ikke klarer å dekke barnas grunnleggende materielle behov mister håp og fremtidsstro.

– I en slik situasjon er det vanskelig å være gode foreldre. Mange av dem var barn under krigen og har traumer fra det de har opplevd, eller har mistet skolegang. Flere av dem har selv opplevd omsorgssvikt, og vet ikke alltid hvilke behov barn har for nærhet, oppmerksomhet og stimuli. I den livssituasjonen de er i, har de heller ikke noe overskudd til å vise kjærlighet, sier Ora.

Foreldrene er ikke målet

Å skape nødvendige forandringer i familier skjer ikke av seg selv, og er heller ikke garantert uansett hvor mange tiltak som settes inn. Det må være en vilje hos foreldrene og et ønske om å gjøre noe med situasjonen sin. Ikke alle familier klarer det, innrømmer Ora Bytyçi.

– I noen familier har ikke foreldrene denne kapasiteten. Men barna har det. Og fordi det er håp for at barna skal kunne klare seg, fullføre skolegang og få seg en utdanning eller jobb, støtter vi familien. Det er barna og ikke foreldrene som er vårt mål. ■

Barneomsorg i Europas bakgård

Uenighet og rester av bitter konflikt mellom folkeslag, arbeidsledighet, fattigdom og familier i krise – det mangler ikke på utfordringer i Kosovo.

De seks stjernene i flagget til Kosovo, som erklærte seg som selvstendig stat i 2008, representerer folkegruppene albanere, serbere, tyrkere, gorani, roma og bosnjaker.

I tillegg bor det også ashkaliere, balkanegyptere, montenegrinere og kroater i landet.

– For oss spiller det ingen rolle hvilken bakgrunn de har. Vi ser familier som trenger det, sier Ora Bytyçi leder for SOS-barnebyers familieprogram i Pristina.

arbeidsledighet og mye korrupsjon. Befolkningen er ung, om lag halvparten er under 25 år. Mange av dem har god utdanning, men mangel på jobber gjør at flere reiser ut av landet.

– Etter Jugoslavia ble de fleste av våre fabrikker privatisert og nå er mange lagt ned. Før krigen hadde også mange en liten gård med noen dyr, men mye av dette ble lagt i grus. Mange mennesker måtte flykte fra alt de hadde. Det er snart 20 år siden, men vi lider fremdeles under konsekvensene av krigen.

Parallelsamfunn

Rundt 90 prosent av landets 1,8 millioner innbyggere er kosovoalbanere. Serberne i landet bor stor sett i egne områder. Barna går på skoler finansiert fra Beograd, med serbisk pensum. I motsetning til de fleste andre folkegruppene, snakker de heller ikke kosovoalbansk.

– De fleste serbere og kosovoalbanere lever dessverre separate liv, i ulike lokalsamfunn. Vi har familierådgivere som er serbiske i den forstand at de snakker serbisk og har serbisk bakgrunn. Det er en formidabel styrke å ha familierådgivere med ulik bakgrunn, det gjør det mulig å nå ut til alle.

Europas bakgård

Kosovo er det nest fattigste landet i Europa, med stor

Optimisme

20 år etter Kosovokrigen, og ti år etter at Kosovo erklærte seg uavhengig fra Serbia, er det fremdeles over 80 stater i verden som ikke anerkjenner Kosovo, også i Europa. Serbia ser på dem som en utbrytterrepublikk og forholdet mellom dem er fremdeles uavklart. Det påvirker også menneskene som lever i Kosovo. Men Ora Bytyçi er likevel optimist.

– De politiske stemmene som vil ha forandring finnes, og jeg håper de etter hvert kommer seg i en posisjon hvor de kan påvirke politikken til det bedre for alle som bor i Kosovo. Vi er en del av det samme landet uansett om vi er kosovoalbanere eller serbere, avslutter Ora.

VI MØTER
SISSEL
AARAK

Drives av mennesker med store kontraster

- Vår jobb handler i stadig større grad om å støtte utviklingen av en bedre barneomsorg, både nasjonalt og internasjonalt. Vi vet mer og mer om hvordan vi dekker barns grunnleggende behov. Det setter også større krav til at de nasjonale myndighetene tar ansvar for barna sine.

Tekst Thomas Hansen ■ Foto Paal Audestad

– Du har lagt bak deg ditt første år som programsjef. Hva har gjort mest inntrykk på deg?

– Det som alltid gjør størst inntrykk er de møtene jeg har med barna våre. Det er en påminnelse om hvor utrolig sterke de er. De kan ha opplevd det verste et barn kan oppleve, men det er så mye styrke i dem. Det å møte mennesker med den kontrasten i seg – det er det som driver meg hele tiden.

– Fra utsiden kan det virke som om SOS-barnebyer har jobbet veldig ulikt nasjonalt og internasjonalt. Kan de to områdene lære noe av hverandre?

– Grunnen til at det er naturlig å forene dette arbeidet er at vi gjør det samme i alle land vi er til stede i. Vi jobber med barneomsorg og barns beskyttelse tilpasset den nasjonale situasjonen. Den måten vi jobber på nasjonalt, som i større grad handler om å støtte utviklingen av bedre barneomsorg, det er også det vi jobber med internasjonalt. I mange land er beskyttelsesstrukturene så svake at vi også må være en leverandør av omsorgstjenester, men selv i disse landene blir det stadig viktigere at vi jobber sammen med nasjonale myndigheter.

– Vi vet mer om barnas behov i dag enn vi gjorde for sytti år siden. Hvordan tar SOS-barnebyer inn over seg den nye kunnskapen?

– I dag er det mange årsaker til at barn blir stående uten foreldreomsorg. Og det er mer og mer de samme årsakene overalt. Det kan være fysisk og psykisk vold, rusmisbruk eller andre årsaker som stiller krav til en nasjons evne til å jobbe forebyggende. Derfor vet vi at vi må ha et bredere samarbeid med nasjonale myndigheter for å nå ut til flest mulig barn. Jobben vår handler i større grad om å få landene til å ta sitt eget ansvar. Og så skal vi være med på å utvikle de gode løsningene.

– Er det problematisk å være både leverandør og samtidig påvirke myndighetene til å endre politikk?

■ BAKGRUNN

Programsjef i SOS-barnebyer Norge.

■ AKTUELL

Leder arbeidet med utviklingen av SOS-barnebyers prosjekter i Norge og internasjonalt. Vi spør hvordan arbeidet for barn i Norge kan sammenliknes med resten av verden?

– Nei, jeg tror myndighetene ser på SOS-barnebyer som en troverdig samarbeidspartner nettopp fordi vi har skoa på. Vi er troverdige fordi vi har erfaring i landene, vi ser hvor vanskelig det er å erstatte en familie, eller å trygge en familie så den blir stabil. Jeg opplever også at samarbeidslandene våre synes det er positivt å møte mennesker med egen erfaring fra bakken, at de ikke møter noen som kommer fra en annen

bransje eller fra en bistandsorganisasjon, men noen som har erfaring med å jobbe direkte med barna.

– Det er et omfattende arbeid som skal gjøres. Hva blir viktigst for deg i det året vi går inn i?

– Internasjonalt blir det viktigste å få til en kartlegging av hvor langt unna landene er å oppfylle de internasjonale kravene. Vi må finne den faktiske situasjonen for barn verden over. Først når vi har kommet dit vil vi kunne si hva som er de nødvendige neste skritt. Nasjonalt ser jeg mest frem til å gå i gang med det nye prosjektet som handler om forebygging. Vi vet at mange barn og familier sliter lenge før de fanges opp. Nå skal vi se hvordan vi kan gjøre det bedre, og vi har gode eksempler fra Finland og Østerrike som vi kan trekke inn i norske kommuner. ■

– Det som alltid gjør størst inntrykk er de møtene jeg har med barna våre.

Her er Sissel Aarak fra en reise til Malawi. – Det er mye styrke i barn, sier hun.

FOTO: SYNNE RØNNING

FOTO: NINA RUUD

Stabilitet er kritisk for barns selvfølelse og mentale og fysiske helse.

Morsdag hele året

I SOS-barnebyer er det mors- og farsdag hele året. Trygge voksne er grunnfjellet i et barns liv – og i hele vårt arbeid.

Tekst Kristin Stoltenberg

Hver dag bygger foreldre over hele verden sten for sten på fundamentet i barns liv. Mammaer og pappaer skaper en hverdag med matpakke i sekken, hjelp med lekser, prat rundt middagsbordet, plaster på såret, nattaklem og faste rutiner. De fleste av oss gjør det automatisk, fordi vi selv er vokst opp sånn. Men visste du at det er disse hverdagsrutinene du også gir videre som fadder? Og at kraften i dem endrer liv?

Livsviktig trygghet

Barnepsykolog Magne Raundalen sier det så fint: Barn trenger to ting. Kjærlighet og orden på livet.

– Barn er født med mange kapasiteter, men disse blir ikke utløst hvis barnet ikke også har god omsorg og et sunt miljø, sier Magne Raundalen.

Den trøsten og berøringen du gir babyen din har potensielt livslange konsekvenser. Forskere har funnet ut at kontakten påvirker spedbarnet helt ned på molekylnivå, og at effekten kan sees flere år senere.

Dette er den første studien som viser

at enkle handlinger som berøring tidlig i livet har dyptgripende og potensielt livslange konsekvenser for det genetiske uttrykket hos mennesker, og at det kan ha implikasjoner for barnas helse og psykologiske utvikling.

University of British Columbia og BC Children's Hospital Research Institute fant også ut at de barna som hadde vært bekymret som spedbarn og fått mindre fysisk kontakt, hadde en molekylær profil i cellene som var underutviklet for deres alder.

Raundalens resept

God omsorg er også viktig for utviklingen av hjernen. En gjennomsnittlig menneskehjerne regnes av mange forskere for å være universets mest kompliserte gjenstand, og i de første årene av livet dannes mer enn én million nye nevralt forbindelser i hjernen hvert sekund. Da er det størst fare for skjevutvikling. Mange av barna i SOS-barnebyers ulike program har hatt en så vanskelig start på livet at strukturene i hjernen er påvirket.

Magne Raundalen er klar på hva han mener er det beste for barn –

FOTO: SOS-BARNEBYER

Barnepsykolog Magne Raundalen er tydelig på viktigheten av en trygg barndom.

også for barn som har vært utsatt for traumatiske opplevelser. Dette er helt i tråd med vår erfaring.

– Barn trenger å vokse opp i en familiesituasjon. I et hjem med helt alminnelige og forutsigbare rutiner. Det trengs ingen mirakelkur for å endre skjevutviklingen i et barns hjerne. Det barnehjernen trenger er det alminnelige dagliglivet, med rutiner og forutsigbarhet. Slik at hjernen kommer ut av kampmodus. Vi snakker om en resept på kontinuerlig positiv relasjonsendring resten av barndommen, sier Magne Raundalen.

Det er god stemning når SOS-mødre i Nepal er på vei til markedet for handle.

FOTO: NINA RUUD

FOTO: VINCENT TREMEAU

Sunne, veltilpassede barn har størst sjanse til å vokse opp til økonomisk produktive voksne.

Foreldre som superhelter

Trygge foreldre verden over er hverdagshelter, og det er fristende å kalle dem superhelter. Ikke fordi de er perfekte omsorgspersoner. Alle foreldre gjør feil. Det er menneskelig. Men det er superhelter fordi kraften i omsorgen har potensial til å bære gjennom flere generasjoner. God omsorg går i arv. God omsorg er grunnleggende

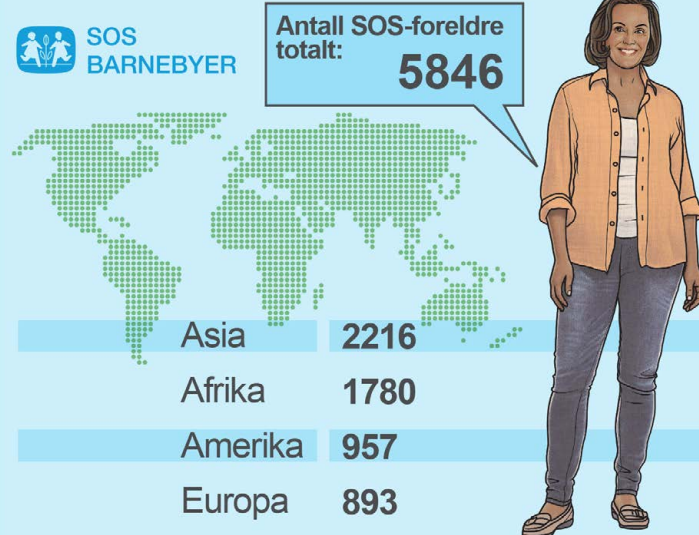
for all utvikling. Det bygger samfunn og fjerner årsakene til mange av de utfordringene verden står overfor.

- Ca 250 millioner barn under fem år i verdens fattigste land risikerer å ikke nå sitt utviklingspotensial som voksen. (*Lancet* 2017).
- Småbarn som ikke får daglig nærhet med en omsorgsperson, som fanger

DERFOR FEIRER VI MORS DAG

- Feires den andre søndagen i februar i Norge. Datoen varierer i ulike land
- Har vært feiret som årlig begivenhet i Norge siden 1918
- Amerikanske Anna Maria Reeves Jarvis regnes som morsdagens mor. I 1858 prøvde hun å forbedre de sanitære forholdene med det hun kalte «Mothers' Work Day», blant annet ville hun bedre dette for alle parter i den amerikanske borgerkrigen
- Etter Jarvis bortgang holdt datteren en minnemarkering for henne, og jobbet for en offisiell minnedag for mødre. I 1912 ble morsdagen erklært offisiell helligdag i USA
- Morsdagen er etter hvert blitt en stor kommersiell høytid
- Farsdag feires forøvrig den andre søndagen i november

Slik er SOS-foreldrene fordelt geografisk:

- og tolker barnets signaler, vil ofte hemmes alvorlig i sin utvikling. (Harvard)
- Alvorlig forsømmelse overfor barn ser ut til å være en minst like stor trussel mot helse og utvikling som fysisk overgrep – muligens enda større. (Harvard)

Omsorgsprofper

SOS-barnebyer er spesialister i omsorg. Vi styrker familier i krise, så de voksne selv kan ta vare på barna sine, og vi utvikler nye, trygge familier for barn som trenger det. Uansett er det barnets behov som står i fokus. Nesten 6000 SOS-mødre og -fedre over hele verden har foreldrerollen som jobb. De har ansvar for over 89 000 barn og ungdom, og de er urokkelige i troen på barna.

– SOS-foreldre er ikke bare snille voksne med store hjerter. De er først og fremst dyktige, profesjonelle og omsorgsfulle kvinner og menn, som velger å dele livet sitt med barn som av ulike grunner har mistet omsorgen fra, eller ikke kan bo sammen med sine egne foreldre. Det er ikke en innsats fra ni til fire, fem dager i uken. Det er en livsstil, sier Bente Lier, generalsekretær i SOS-barnebyer.

Barn trenger trygge voksne. De trenger voksne som står i ro i avvising, frustrasjon og fortvilelse. Det vil røyne på for alle, og spesielt for foreldre som har ansvar for barn som er kommet skjevt ut – og egentlig trenger «en overdose trygghet», som psykologspesialist Dag Ø. Nordanger har uttalt.

Takk til våre støttespillere

I SOS-barnebyer bygger vi derfor et godt støtteapparat rundt våre SOS-foreldre. Det betyr at de voksne forholder seg til ekspertene for faglig støtte og avlastning, mens barna knytter seg til faste og trygge omsorgspersoner.

– Ingen barn klarer seg alene. Det er vårt ansvar som voksne mennesker å være til stede for de barna som trenger oss, enten det er barna i SOS-barnebyer, i nabolaget, eller andre steder. Jeg er derfor svært takknemlig for alle våre faddere og støttespillere som muliggjør at tusenvis av barn får en hverdag med kjærlighet og trygge rutiner. Det bygger liv og samfunn, sier Bente Lier. ■

(Kilder: Science Daily/University of British Columbia, Harvard University, Lancet, Center of the Developing Child/Harvard.)

Fire foreldre vi heier på!

FOTO: SOS-BARNEBYER

GRACIELA MORAGA, CHILE

Graciela Moraga har oppdratt over hundre barn, og ingen har vært SOS-forelder like lenge som henne. Tante Chely, som hun kalles, er svært takknemlig for livet hun lever.

– For meg er SOS-barnebyer ikke en jobb. Det er et livsvalg, sier Graciela Moraga.

Det er femti år siden hun ble spurt om å gjøre noe som endret livet hennes for alltid. 24 barn trengte et nytt hjem, og Graciela sa ja til å gi dem det. Hun hadde alltid ønsket å bruke livet sitt til å gi utsatte barn en ny fremtid. Til tross for enkle kår ser Tante Chely tilbake på den første tiden med glede.

– Vi levde enkelt, men vi var veldig fornøyde, sier hun – om det som ble starten på SOS-barnebyen i Bulnes i Chile.

FOTO: NINA RUUD

NIMIS, NEPAL

Når alt du har blir lagt i grus i løpet av minutter, og barna ser moren inne før huset raser. Da kan det bli for krevende å være forelder. Det ble det for Nimis etter at jordskjelvet rammet Nepal i 2015.

I tre måneder forsøkte han å skape en slags hverdag, finne trygt husly, tjene penger og ta seg av døtrene Chaya og Sushma. Til slutt innså han at det ikke gikk.

– Jeg måtte be SOS-barnebyer om å overta det daglige ansvaret for barna. Det var veldig vanskelig, jeg savnet dem hver dag, sier han.

Chaya og Sushma flyttet inn i en SOS-familie, men opprettholdt god kontakt med Nimis, som gjorde det han kunne for å stable et livsgrunnlag på beina. Det klarte han, og nå er jentene tilbake hos pappa. Kontakten med SOS-moren og de nye vennene har de beholdt.

KATHARINA, RUSSLAND

Katharina har kjempet hardt for å komme dit hun er i dag. Det er fem år siden hun valgte familie fremfor alkohol. Det gir Alina (3) og Helena (8) et helt annet fundament å bygge livet sitt på.

– Jeg har selv vokst opp uten mor og forsto plutselig hvor ille ting var i ferd med å bli. Hos SOS-barnebyer ble jeg raskt tatt inn i SOS-familieprogrammet og fikk hjelp til å forstå at jeg ikke trengte alkohol for å oppleve lykkefølelse, sier hun.

Familien har fått tett psykologisk oppfølging. Barna har fått moren sin tilbake. De har fått rutiner og veiledning som styrker dem som familie. I tillegg til varme klær, mat og juridisk rådgivning slik at foreldrene kan søke om kommunal leilighet. Den de bor i nå er så trekkfull at de må gå med vinterklær inne på de kaldeste dagene.

MALANI, SRI LANKA

Malani er SOS-mor for åtte barn. Det betyr åtte matpakker som skal lages, åtte barn som skal vekkes og åtte kopper te som skal serveres hver eneste morgen.

– Jeg kan ikke få sagt hvor mye det betyr å være SOS-mor, sier Malani, som har vært SOS-mor siden 2001. Da var det først barnet hun fikk ansvar for, bare to dager gammel. Det var utfordrende, men Malani trives når livet har litt å bryne seg på. Hun liker å finne gode løsninger for at barna skal bli trygge.

– Dette er ikke en enpersons-jobb. Jeg er helt avhengig av å ha det sterke, faglige teamet i SOS-barnebyer i ryggen, sier Malani, som har vært mor for 22 barn. Flere av dem er i dag gift og har gode jobber.

FOTO: SARA KOLLBERG

FOTO: NINA RUUD

FADDERMØTET

SIDSEL NEDRELID
OSLO

Et tilfeldig møte i Nepal førte til at Sidsel Nedrelid fikk kontakt med ham hun hadde støttet som fadder da han var barn.

Sidsel Nedrelid var på 80- og 90-tallet fadder for en gutt i en SOS-barneby i Nepal. Gjennom ti-femten år brevvekslet hun og sønnen med gutten i Nepal. Fra Norge ble det sendt brev, bursdags- og julegaver, og fra Nepal kom det omtenkssomme brev i retur. På slutten av 90-tallet mistet de kontakten, Sidsel Nedrelid flyttet og gutten ble voksen og flyttet ut av barnebyen.

Ti år senere mottar Sidsel en telefon fra en norsk dame hun ikke kjente. Kvinnen hadde vært i Nepal, og der hadde hun truffet på en ung mann som ba om hjelp til å finne Sidsel når hun kom tilbake til Norge. Hun fikk med seg navn, tidligere adresse og navnet på Sidsels sønn. Den unge mannen er Sidsels fadderbarn i Nepal. Sidsel sender mail til Nepal og får hyggelige mailer tilbake. Det viser seg at fadderbarnet også tidligere hadde spurt nordmenn på reise i Nepal om hjelp. Kontakten med Sidsel gjennom oppveksten hadde betydd så mye for ham, og han hadde satt det som sitt mål å finne Sidsel og gjenoppta kontakten.

- Jeg tror han hadde det godt i barnebyen. Moren døde da han var liten og han kunne ikke bo hos faren, men beholdt kontakten med ham. Men kontakten han hadde med meg gjennom brev, var på en måte bare hans, det var noe han ikke delte med de andre barna. Man tenker kanskje man betaler til noe anonymt, men for meg ble det en ekte person, sier hun.

Sidsel har samlet på hele bunken med brev fra Nepal, og hun har fremdeles kontakt med gutten, som nå er en voksen mann og har flyttet til USA med familien sin.

«Kontakten han hadde med meg gjennom brev, var på en måte bare hans, det var noe han ikke delte med de andre barna.»

SPØRSMÅL OG SVAR

Har SOS-barnebyer prosjekter i Norge?

! Ja, og ett av dem heter Under samme tak. Seks av ti søsken skilles fra hverandre i barnevernet og SOS-barnebyer ønsker å utvikle en omsorgsmodell som ivaretar barna på best mulig måte samtidig som det blir enklere for det kommunale barnevernet å plassere søsken sammen. Prosjektet ble startet opp i 2018 og skal gi familiebasert omsorg og stabil oppvekst for søsken som ikke kan bo med sine foreldre. For mange er bror og søster det eneste stabile de kjenner til og den tryggheten ønsker vi at

de skal beholde. Fosterhjem for søsken skiller seg ut fra et vanlig fosterhjem fordi ønsket er at boligen først og fremst er barnas hjem. Oppstår det et brudd i fosterfamilien jobbes det for at barna kan bli boende i boligen og beholde venner, skoleplass og nettverk.

Har du spørsmål om arbeidet vårt? Send det til SOS-magasinet ved redaktør kristin.stoltenberg@sos-barnebyer.no. Vi trykker ett spørsmål og svar i hvert nummer.

FOTOREPORTASJE

LATTER OG GLEDE

FOTO: JORIS LUGTICHED

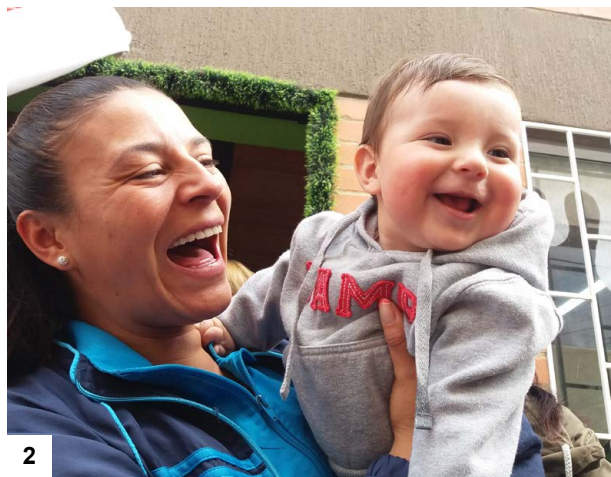
Latter, glede og trivsel skal være en naturlig del av barnas hverdag. Det finnes mye latter og glede i de 135 landene hvor SOS-barnebyer er til stede.

FOTO: SEBASTIEN TAYLOR

1

FOTO: GITI CARLI MOEN

2

FOTO: KAJA MEANS

3

FOTO: JOEL SHEAKOSKI

1. Visste du at barn ler 300-400 ganger daglig mot voksne som bare ler 10-15 ganger?
2. Smil og latter som barn og voksne deler bidrar til samhørighet, tillit og trivsel.
3. Det er like moro å blåse såpebobler og fange dem før de sprekker.
4. Spennning og god latter er garantert når barna feirer bursdag
5. Leken gir barna glede, latter og smil. Samtidig er den med på å utvikle kunnskaper og ferdigheter som de har behov for senere.
6. Det skal ikke mye til for å glede et barn. En ball å leke med, et tre å klatre i, eller bare en vakker blomstereng å stå i.
7. Å gå på skole kan være skikkelig gøy! Gleden som barn oppnår ved å mestre er en verdifull drivkraft for å tørre å ta nye skritt.

5

FOTO: PAAL AUDESTAD

6

FOTO: NINA RUUD

7

FOTO: JORIS LUGTICHEID

STORT OG SMÅTT

FOTO: POSTKODELOTTERIET

Faddere vant hovedgevinst

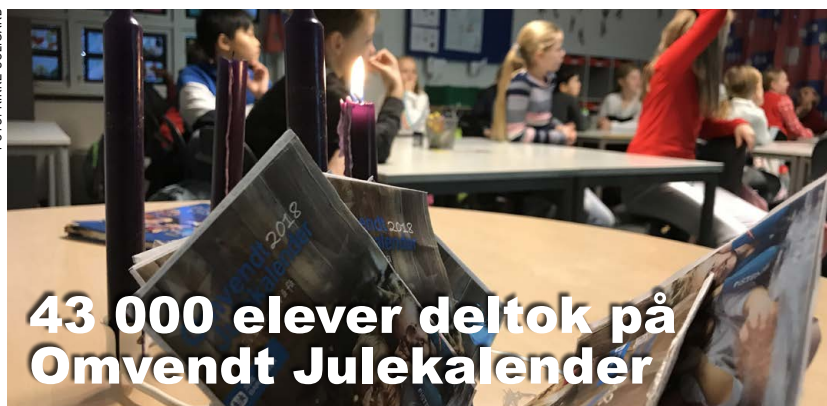
Edny og Kåre Taklo har vært faddere i mange år. Nylig var de så heldige å vinne hovedgevinsten i Postkodelotteriet: Én million kroner!

Pengene kommer på konto om ikke så lenge, og inntil da skal de diskutere hvordan overraskelsen skal disponeres. SOS-barnebyer gratulerer og ønsker Edny og Kåre lykke til, og takker for mangeårig støtte. På bildet står

ekteparet til høyre for Postkode-ambassadør Jorun Stiansen og sammen med sine glade og gode naboer, som også vant et beløp fordi de hadde lodd.

Midlene fra Postkodelotteriet betyr mye for arbeidet til SOS-barnebyer. Minst halvparten av omsetningen etter fradrag for gevinster, deles 50/50 mellom SOS-barnebyer og WWF Verdens Naturfond.

FOTO: RIKKE SOLIGARD

43 000 elever deltok på Omvendt Julekalender

Omvendt Julekalender fokuserer på gleden ved å gi og betydningen av å være noe for andre. I ti år har skoleelever over hele landet gått sammen for å bidra til at noen av verdens mest utsatte barn får omsorg, beskyttelse og et trygt hjem ved å delta på Omvendt Julekalender.

I fjor deltok over 43 000 elever fra 452 skoler. Nytt i 2018 var at også barnefamilier kunne delta. Ved årsskiftet var det kommet inn 1,1 millioner kroner og fortsatt strømmer

bidragene inn. Det vitner om et formidabelt engasjement – et engasjement som endrer liv.

Tonsenhagen skole er en av skolene som pleier å delta på Omvendt Julekalender. De har engasjert seg for SOS-barnebyer i mange år og har til nå samlet inn nesten 780 000 kroner til vårt arbeid. I tillegg til å delta på Omvendt Julekalender arrangerer de også hvert år en solidaritetsuke i juni som avsluttes med en markedsdag på skolen.

BARN SETTER SPOR – GÅ FOR GULL!

Last ned distansekort-appen og registrer barnas skiaktivitet gjennom vinteren.

Samtidig som barna opplever skiglede støttes også SOS-barnebyers arbeid. «Barn setter spor» er et samarbeid mellom OBOS, Skiforeningen og SOS-barnebyer. Distansekort-appen er gratis og det er lett å registrere barnas kilometer på ski. All skiaktivitet gjelder, også alpint og skileik. Distansekortet følger selv med på hvilke merker barna oppnår. Hver gang et barn under 14 år har nådd et merke, gir OBOS en sum til SOS-barnebyers arbeid: 25 kroner for jern, 50 kroner for bronse, 75 kroner for sølv og 100 kroner for gull. Målet er én million kroner i år, så hver kilometer teller.

VINNER AV ORD-KONKURRANSEN

I forrige utgave av SOS-magasinet spurte vi: **Finner du ti ting som barn ikke skal trenge å ha på ønskelisten sin?** Vi har trukket en vinner og SOS-hund er på vei til Hanne Grønneng. Gratulerer!

Tusen takk til alle som deltok.

Siste kakelotteri i Elverum

En langt på vei 20 år gammel lokal SOS-barneby-tradisjon, har endt sine dager i Elverum. I hvert fall foreløpig.

Lørdag 1. desember ble det satt punktum for en av de mest inntektsbringende aktivitetene til SOS-barnebygruppa i Elverum. Da «pensjonerte» gruppas ildsjel og leder, Inga Eggen, seg.

- Jeg har passert 80 år og bestemte meg for tre år siden for å holde på til nå, hvis helsen holdt, sier Inga Eggen, som har vært gruppeleder de siste 20 årene.

Hun har vært med på det meste, både lokalt og i fylkessammenheng. Ikke minst selsikkefestene har vært et av Ingas hjertebarn, med stor oppslutning. Og altså kakelotteriene, som i årenes løp har gitt betydelige, kjærkomne penger til arbeidet for barna i SOS-barnebyer.

- Vi er stor takk skyldig overfor alle som i årenes løp har støttet oss med både kaker og loddkjøp. Det har vært helt fantastisk. På det meste hadde vi nok et 30-talls kakeleverandører. Mange av dem ringte og spurte om de ikke skulle få levere kaker i år også, sier Inga Eggen.

Fra oss i SOS-barnebyer: En varm takk til Inga og barnebygruppa i Elverum!

Driftige Inga Eggen avsluttet nylig sitt mangeårige SOS-barneby-engasjement med et siste kakelotteri i Elverum. Der kom det inn i underkant av 13 000 kroner.

TEKST OG FOTO: HAKON LØKKEN

FOTO: LINDA C. DALE

Veronica Egra bruker gulvplassen for å la barnas nysgjerrighet utfolde seg.

Deler kunnskap på tvers av kontinenter

Høsten 2018 var pedagoger fra Espira barnehager hos SOS-barnebyer i Zimbabwe for å utveksle erfaringer med pedagoger i Maizelands, Zimbabwe. Espira har bidratt med å finansiere bygging og drift av et førskoletilbud til 141 barn og sørger for utdanning, lek, næring og trygghet. Selv med

veldig ulike rammevilkår har pedagogene et felles utgangspunkt ved at læring skjer gjennom lek.

- Jeg tror mange ble inspirert til å tenke mer tverrfaglig og ikke fokusere på pugging og gjentakelser, sier Tilla Minge, styrer i Espira Oreid.

Elever med flott engasjement!

Hennie Lowe, Ulrika Chawla, Ella Barlow og Emily Fawcett-Ellis går på Blindern videregående skole i Oslo. Som en del av et skoleprosjekt organiserte de sin egen innsamling til inntekt for SOS-barnebyer i Zambia.

Jentene jobbet i flere uker og innsatsen ble toppet med julekortsalg og kakesalg. Gjennom innsamlingen har de møtt mange hyggelige givere, som til sammen har donert nærmere 10 000 kroner. Det tilsvarer utgifter SOS-barnebyer har til skoleuniformer for et helt år i SOS-familiene i Livingstone i Zambia. Vi sier tusen takk for innsatsen!

FOTO: HENNIE LOWE

Vi bruker fornavn på fadderbarna

Fra i vår vil vi kun benytte fornavnet til fadderbarnet ditt i kommunikasjonen med deg.

Vi ønsker å verne om barnets rett til personvern og vil som følge av de nye personvernreglene begrense personopplysningene rundt barnet ytterligere. Det er barnets beste som ligger til grunn for alt vi gjør og fremtidige fadderoppdateringer vil derfor ikke inneholde etternavn. Hvert barn har et eget nummer som kan brukes under brevveksling i tillegg til fornavnet. Dette nummeret kan også benyttes om du ønsker å komme i kontakt med SOS-barnebyen.

24 timer i Ukraina

Larysa bor i Ukraina, sammen med foreldre og fire søsken. De er med i SOS-barnebyers familieprogram, for familier som er i en vanskelig situasjon. Bli med på en dag i hennes liv!

Tekst og foto *Katerina Ilievska*

10.00

Det er søndag og Larysa (3) og søsknene kan sove helt til klokka 10.00. Da vekker foreldrene dem, men Larysa synes det er så kjedelig å stå opp. Derfor hjelper det med en pappa-klem.

11.00

Larysa elsker å leke med broren sin, Vadim (11) – og denne formiddagen er det regnvær, så det er god tid til å leke inne etter frokost.

13.00

Lunsjtid! Resten av familien samles rundt bordet, og de eldste barna har hjulpet til med å lage salaten. Det er ofte i lunsjen familien legger planer for resten av dagen.

12.30

Å hoppe i sengen før formiddagshvilen hører med, synes Larysa.

- Etter at vi ble med i SOS-familieprogrammet, er jeg trygg på at vi kan få en bedre fremtid.

Mamma Olena

15.00

Familien får besøk av sosialarbeideren fra SOS-barnebyer, og én av oppgavene de skal gjøre er å tegne sammen. Det er bra for å styrke samhold og respekt. Foreldrene strever med å skaffe nok penger til mat, og de håper at de en dag skal flytte til et hus hvor det ikke lekker gjennom taket.

16.00

Se på denne søte, lille skilpadden! Larysa kaller den bare for Cheribashka, som betyr skilpadde på ukrainsk. Hun og mamma rekker å kose litt med den, før de går ut.

17.00

Jo høyere Larysa hopper, jo større plask blir det i søledammene. Mamma Olena synes det er godt å se at Larysa koser seg. I perioder har livet vært tøft for familien, så hun gleder seg over fremskrittene de gjør sammen.

17.30

De eldste barna spiller fotball på en bane like bak huset, og resten av familien har tatt turen for å se på. Her er hele gjengen i en pause.

19.00

Det er på tide å legge seg for Larysa, selv om hun helst vil være våken sammen med de eldre søsknene.

FAKTA OM UKRAINA

ANTALL INNBYGGERE:

44,8 MILLIONER

SPRÅK:

UKRAINSK. NOEN SNAKKER OGSÅ RUSSISK

HOVEDSTAD:

KIEV

VÅRE PROGRAMMER:

Vi støtter familier, barn og unge. Familier i krise får støtte gjennom SOS-familieprogram i lokalmiljøene, og barn uten omsorg får et nytt hjem i SOS-familier.

VINN SOS-BAMSEN!

I ordleken har vi plassert 10 ting som handler om vinter. Denne gangen finner du ordene vannrett, loddrett og på tvers.

A	K	S	K	Y	L	S	T	O	K
A	M	M	L	O	F	N	T	R	S
K	B	Ø	S	K	I	Ø	D	Y	T
E	P	K	R	I	M	L	R	O	I
B	L	V	L	K	R	Y	A	V	L
A	K	O	T	E	E	K	L	A	L
K	I	S	T	O	A	T	S	M	O
K	E	T	M	K	R	R	I	R	N
E	O	R	S	T	O	R	M	D	G
V	P	E	P	E	I	S	K	O	S

Skriv ned ordene og send dem til konkurranse@sos-barnebyer.no, eller SOS-barnebyer ved Kristin Stoltenberg, Postboks 733 Sentrum, 0105 Oslo.

Frist 1. april 2019

SOS
BARNEBYER

Et trygt hjem for alle barn

RAGNHILD VAR FATTIG
PÅ ORD, MEN NÅR HUN
FØRST SKREV DEM NED
VAR DE GULL VERDT

Å skrive et testament er å skrive seg inn i liv som skal leve videre. Tilgodeser du SOS-barnebyer med hele eller deler av arven, gjør du det mulig for utsatte barn å skape seg sin egen framtid. For alle barn skal arve jorden. **sos-barnebyer.no/testament • Tlf. 23 35 39 00 • Fri advokathjelp.**